

ДО ВИВЧЕННЯ ЕКОТОПІЧНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РОСЛИННОГО ПОКРИВУ СЕЛІТЕБНИХ ЗОН КРИВОГО РОГУ

С.О. Марченко

*асистент кафедри ботаніки та екології
ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет»*

Вступ. На формування рослинного покриву урбоекосистем значний вплив здійснює антропогенний чинник, під дією якого формуються неоднорідні умови існування і рослинність набуває специфічних рис.

Структура рослинного покриву селітебних зон міста Кривого Рогу обумовлена складними взаємодіями між факторами антропогенного впливу та залишками історично сформованого природного біогеоценотичного покриву. Едафічні чинники в таких умовах відіграють одну з повідних ролей. Вивченням рослинності і ґрунтового покриву регіону присвячені роботи ряду вчених [3, 4, 6, 7]. Вивченню едафотопів в межах урбоєкосистеми до цього часу не приділялось значної уваги.

Мета роботи – дослідження екоотпічної диференціації рослинного покриву селітебних ділянок Кривого Рогу.

Об'єкт та методи дослідження. Наше дослідження проводилось на 3 ключових ділянках, які відрізняються між собою рельєфом, ґрунтовим покривом та умовами зволоження. Для цього були закладені розрізи які приурочені до контурів геоботанічних досліджень в межах 3 ділянок розташованих в парках на півночі, центрі та в південній частині міста Кривого Рогу.

За географічним розташуванням закладені ділянка 1 (парк Північний (Комсомолу України) - північ); ділянка 2 (парк « ім. Богдана Хмельницького» – центральна частина міста), знаходиться в привододілі; ділянка 3 (парк Активного відпочинку – південь), розташована на привододільному схилі.

Під час дослідження було зроблено та опрацьовано близько 300 повних геоботанічних описів та закладено 3 розрізи які приурочені до контурів геоботанічних досліджень. Виділення фітоценозів, флористична структура угруповань, виявлення вмісту солей в ґрунті та запасів гумусу визначенні згідно загальноприйнятих методик [1, 2, 5].

Результати та їх обговорення. На ділянці розташованій у північній частині міста ґрунтовий покрив представлений чорноземом звичайним середньо потужним, суглинистим з солонцьовим процесом засоленням у 0,8% натрієво-хлоридного типу. На другій ділянці едафотоп представлений чорноземом вторинносолонцьоватим, суглинистим з загальним засоленням 0,5% натрієво-сульфатного типу. Розріз південної ділянки характеризується наявністю чорнозему південного еродованого, карбонатноміцелярного з найменшим сульфатно-натрієвим типом засолення в 0,1%. Слід відзначити, що диференціація едафічних умов розвитку трав'яної рослинності парків характеризується наявністю запасів гумусу в 62,72 т/га на півночі, в 66,92 т/га у центрі міста та 185,81 т/га на півдні відповідно.

Внаслідок нерівномірності антропогенного впливу екотопічна структура рослинного покриву набуває специфічних рис що обумовлюють її спроможність пристосуватися до різноманітних умов існування.

Флористичний список рослинності досліджених ділянок складається з 81 видів, 67 родів та 20 родин на першій ділянці, 85 видів, 68 родів та 22 родин на другій ділянці та 58 видів, 79 видів 67 родів та 23 родин на третій ділянці.

Провідними родинами в угрупованнях на півночі міста є *Asteraceae*, *Poaceae*, *Fabaceae*, *Lamiaceae*, *Apiaceae*. Провідне місце на 2 ділянці в центральній частині посідають наступні родини: *Asteraceae*, *Poaceae*, *Brassicaceae*, *Fabaceae*. У південній частині міста домінують – *Asteraceae*, *Poaceae*, *Fabaceae*, *Boraginaceae*.

Висновки. Едафотопи міста характеризуються строкатістю та неоднорідністю умов через особливості їх формування і являють собою штучно, цілеспрямовано створені ґрунтоподібні тіла. Рекреаційні ландшафти утворюються як наслідок антропогенного перетворення ґрунтового покриву під час створення міських екосистем з неоднорідними едафічними умовами, які впливають на формування спонтанного компоненту рослинного покриву рекреаційних ділянок, а відповідно і на диференціацію рослинності. В урбоекосистемі Кривого Рогу відмічається спонтанне заростання трав'яним рослинним покривом, що обумовлено локальними екотопічними умовами та специфічними функціями міських ґрунтів. Основним чинником засолення ґрунтів є техногенне привнесення солевмісних субстанцій (стічні води, засолені субстрати, будівельне сміття).

Список використаної літератури

1. Аринушкина Е.В. Руководство по химическому анализу почв / Е.В. Аринушкина. – М.: Изд-во МГУ, 1970. – 388 с.
2. Биков Б.А. Геоботаника / Б.А. Биков. – Алма-Ата: Наука, 1978. – 288 с.
3. Природнича географія Кривбасу / В.Л. Казаков, І.С. Паранько, М.Г. Сметана, В.О. Шипунова, В.В. Коцюрuba, О.О. Калініченко. – Кривий Ріг: КДПУ, 2005. – 156 с.
4. Кучеревський В.В. Конспект флори Правобережного степового Придніпров'я / В.В. Кучеревський. – Д.: Проспект, 2004. – 292 с.
5. Назаренко І.І. Ґрунтознавство / І.І. Назаренко, С.М. Польшина, В.А. Нікорич. – Чернівці: Книги-XXI, 2004. – 400 с.

6. Сметана М.Г. Синтаксономія степової та рудеральної рослинності Криворіжжя / М.Г. Сметана. — Кривий Ріг “І. В. І.”, 2002. – 132 с.
7. Сметана О.М. Біогеноценотичний покрив ландшафтно-техногенних систем Кривбасу / О.М. Сметана., В.В. Перерва. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2007. – 247 с.